

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Daniel
MASON

SOLDATUL IERNII

Traducere din limba engleză

RUXANDRA TOMA

NEMIRA

1.

*Nordul Ungariei,
februarie, 1915*

Mai aveau cinci ore până la Debrețin, oraș unguresc situat mai la est, când trenul se opri în mijlocul câmpului.

Nu îl anunță nimeni nimic, nu auzi nici măcar un fluierat. Dacă nu ar fi fost tabla acoperită cu zăpadă, nu ar fi știut că a ajuns. Repede, pentru ca nu cumva să plece trenul pe neașteptate, își luă ranița, haina și sabia și începu să-și croiască drum printre bărbații de pe culoarul vagonului. Era singurul pasager care cobora aici. Mai încolo, câțiva hamali descărcară două lăzi, după care se urcară înapoi în tren, bătându-și palmele ca să le scuture de zăpadă și să le încălzească. Apoi, în zăngănit de lanțuri, vagoanele se puseră în mișcare, fluturându-i poalele mantalei și aruncându-i zăpadă pe genunchi.

Husarul îl aștepta în interiorul haltei; își adusese și caii acolo ca să-i scape de gerul năprasnic. Urechile lor atingeau tavanul scund, capetele le atârnau peste o bancă pe care stăteau trei țărânci, cu picioarele pe deasupra dușumelei și cu mâinile pe burți, aidoma unor bărbați grasi, satisfăcuți de masa copioasă pe care tocmai au terminat-o. Femeie, cal, femeie, cal, femeie. Fără să rostească niciun

cuvânt, husarul se ridică în picioare. La Viena, Lucius
văzuse defilând regimenter de husari și le admirase pen-
nele de la chipiuri și eșarfele colorate; însă bărbatul
acesta purta un palton gros, cenușiu și o căciulă din
blană, veche și peticită. Îi făcu un semn lui Lucius și îi
întinse frâul unuia dintre cai. După care îl conduse
afară pe celălalt, care flutură din coadă pe sub nasul
țărăncilor atunci când trecu pe sub acvila bicefală, sim-
bol al Imperiului Austro-Ungar, de deasupra ușii.

Lucius trase de frâu, dar calul lui – o iapă, observă el – nici nu se clinti. O mână ieșe pe gât cu dosul palmei – de la mâna ruptă –, continuând să tragă cu cealaltă.

– Haide! îi șopti el, mai întâi în germană, apoi în poloneză, în timp ce copitele din spate ale iepei se desprinseră din bălegarul înghețat de pe jos.

Iar husarului de la ușă îi zise:

– Ai avut mult de așteptat.

Atât a spus. Husarul își puse o mască din piele, cu orificii tăiate în dreptul ochilor și nărilor și se urcă în șa. Cu raniță pe umeri și străduindu-se să-și acopere fața cu eșarfa, Lucius încălecă și el. Din haltă, cele trei țărănci bătrâne îi urmăriră cu privirea până când husarul își întoarse calul și închise ușa. N-o să vă mai vedeți fiți, ar fi vrut Lucius să le spună. Sau nu o să-i mai vedeți în viață. Aproape că nu mai exista bărbat apt de luptă care să nu încerce să ridice asediul rusesc asupra fortăreței Przemyśl¹.

Tot fără să rostească vreun cuvânt, husarul porni la trap înspre nord. Își pusese pușca cu țeavă lungă de-a curmezișul șeii, dar își ținea sabia la centură. Lucius aruncă o privire în spate, către calea ferată, însă trenul plecase deja, iar ninsoarea acoperea din nou șinele.

¹ Cel mai lung asediu (133 zile) din Primul Război Mondial asupra unei fortărețe austro-ungare (n. tr.).

Și merse în urma husarului.^{ro} Copitele iepei răsunau pe solul înghețat. Cerul era cenușiu. În zare se vedeau munții acoperiți de nori și cețuri. Pe acolo pe undeva era satul Lemnowice și spitalul de campanie al Armatei a III-a, unde trebuia el să ajungă.

Avea douăzeci și doi de ani, nu avea răbdare, nu-i plăceașefii și abia aștepta să termine instrucția. Renunțase la trei ani din viață, ani pe care îi petrecuse singur, ca un pustnic, în biblioteci, unde studiase cărți întregi de medicină cu o strictețe monahală, până le subțise într-atât de mult foile, că le făcuse străvezii. Văzuse diapositive cu ravagiile făcute de tifos, scarlatină, lupus, ciumă. Memorase toate simptomele dependenței de cocaină și ale isteriei; știa că respirația persoanelor otrăvite cu cianură miroase a alune și mai știa și că puteai să auzi în gâtul pacientului murmurul unei valve aortice îngustate. În ținută impecabilă, cu costum și cravată, petrecuse zilnic multe ore privind de la înălțimea amețitoare a galeriei pentru spectatori, de deasupra sălii de operații. Își lungea gâtul, și-l răsucea ca să poată vedea printre grupurile de colegi neastâmpărați, peste capetele îngrijit pieptăname ale studenților din anii mari, peste profesorii stagiaři, asistentele chirurgului, dincolo de câmpul chirurgical, drept în incizie. Până să înceapă războiul, se visa în fiecare noapte în sala de operații: vise lungi, provocatoare, în care extirpa niște organe ireale – jumătate organ de om, iar cealaltă jumătate, organ de porc. (Pentru că făcea practică pe resturi primite de la măcelari.) Într-o noapte, în timpul unui vis cu o rezecție de vezică biliară, a avut senzația extrem de clară că ține în mâna sa ficatul umed și greu și s-a trezit convins că ar putea să facă de unul singur respectiva operație.

Dacă dedicarea lui față de medicină era absolută, originile ei rămâneau o enigmă. Sigur, în copilărie se holbase uluit la cadavrele din ceară de la Muzeul de Anatomie și Patologie; dar la fel de impresionați păruseră și cei trei frați ai lui și niciunul dintre ei nu se îndreptase mai târziu spre „arta lecuiрii“ a lui Hipocrat. În neamul lui nu exista niciun doctor, nici printre membrii familiei Krzelewski, din sudul Poloniei, și cu atât mai puțin printre rudele mamei sale. Uneori, când îl mai încolțea căte o păuniță la vreuna dintre seratele ei insuportabile, era nevoie să suporte un discurs condescendent despre cât de nobilă era vocația de doctor și că, într-o zi, dragostea lui față de oameni îi va fi răsplătită cu vârf și îndesat. Însă nu din dragoste față de oameni se apucase el să studieze medicina. Dacă l-ar fi întrebat cineva de ce alese această profesie, singurul răspuns la care se putea gândi era că studiul acesta necontenit îi aducea fericire. Nu era o persoană religioasă, însă doar religia îi oferea cuvintele cu care ar fi putut explica ce simte: revelație, epifanie, miracolul creațiilor lui Dumnezeu, miracolul șubrezirii acestor creații.

Studiul în sine: acesta era răspunsul pe care îl dădea în momentele de maximă exaltare. Însă exista și un alt motiv pentru care își îndreptase atenția către medicină, motiv la care se va gândi mai târziu, în momentele de cumpănă. Avea doar doi colegi pe care îi putea considera prieteni: Feuermann, fiu de croitor, și Kaminski, care purta ochelari fără dioptrii ca să pară mai bătrân și care intrase la facultate cu bursă de la Surorile Milosteniei. Cu toate că nu discutau despre asta, Lucius știa că alese să studieze medicina pentru faptul că le garanta mobilitatea socială. Iar pentru Feuermann și Kaminski, veniți unul din mahalaua Leopoldstadt și celălalt de la orfelinat, mișcarea aceasta nu putea fi decât una *ascendentă*. În schimb, tatăl lui Lucius provine dintr-o veche familie poloneză, care pretindea

că s-ar trage din Iafet, fiul lui Noe (da, chiar *acei* Noe, care a construit Arca în vremea Potopului); iar prin venele mamei sale curgea sângele albastru al lui Jan Sobieski, Marele Eliberator al Vienei și Salvator al Civilizației Occidentale, Rege al Poloniei, Mare Duce de Lituania, Rutenia, Prusia, Mazovia, Samoigia, Smolensk, Kiev, Vlohinia etc., etc. Prin urmare, din punctul de vedere al lui Lucius, medicina nu-i aducea o avansare pe scara socială, ci, mai degrabă, îl arunca de pe ea.

Nu, fusese limpede încă de la bun început că nu avea ce să caute în această familie – al șaselea copil, nedorit și neașteptat, născut la ani buni după ce medicii îi spusseră mamei sale că nu va mai putea rămâne însărcinată. Dacă nu ar fi semănat leit cu tatăl său – înalt, cu picioare mari, cu pielea ca de alabastru, cu o claietă de păr blond ca de islandez și sprâncene stufoase chiar și în copilărie –, s-ar fi putut întreba dacă nu cumva era înfiat. Însă bujorii din obrajii, care-i confereau tatălui său aspectul acela de cavaler care și-a scos coiful la capătul unui turnir solicitant, la Lucius semănau mai mult cu niște pete de rușine. Urmărea comportamentul fraților și surorilor lui la seratele mamei și nu le putea înțelege absolut deloc dezvoltura, grația, puterea cu care îndurau freamătul din jur. Indiferent cât de mult încerca – își punea pietricele în buzunare ca să-și amintească să surâdă, își scria liste cu „subiecte de conversație“ – nu reușea absolut deloc să fie spontan. Înainte de aceste petreceri, trecea prin salon și alătura fiecărei opere de artă câte un subiect de discuție: atunci când vedea portretul lui Sobieski trebuia să vorbească despre vacanțe, bustul lui Chopin însemna că trebuia să-l întrebe pe interlocutor ce mai face. Însă, oricât de mult se pregătea, rezultatul era același: un moment, o pauză – o singură secundă – o fracțiune de secundă – înainte să deschidă

gura. Se mișca ușor printre rochiile bogate și printre pantalonii de maresal, călcăți la dungă. Însă, de fiecare dată când se apropia de un grup de tineri de vîrstă lui, aceștia amuțeau. Brusc.

Se tot întreba cum ar fi fost dacă ar fi crescut într-un alt timp sau loc – printre altfel de oameni, oameni mai tăcuți. Oare atunci stințăreală lui ar mai fi fost observată? Însă în Viena, printre oameni care stăpâneau arta cuvântului, unde frivolitatea fusese adusă la rang de religie, știa bine că bâlbâielile lui erau observate. Chiar numele lui era o bătaie de joc: *Lucius*, numele legendarilor împărați ai Romei, pe care i-l alesese tatăl său. Când a împlinit treisprezece ani, atât de îngrozit era de criticile mamei sale, atât de nesigur că ar avea ceva intelligent de spus, că această stare de anxietate începuse să se manifeste printr-un tremur al buzelor, în frământatul nervos al degotelor și, apoi, în bâlbâiala de care nu mai putea să scape.

La început fusese acuzat că se preface. Bâlbâiala apare la o vîrstă foarte mică, i-a spus mama lui, nu la un băiat așa de mare. Însă el nu se bâlbâia atunci când era singur și nici atunci când vorbea despre revistele lui de știință sau despre cuibul de păsări din fața ferestrei de la camera lui. Și nu îl afecta nici când era la acvariul din grădina zoologică de lângă Palatul Schonbrunn, unde stătea ore în sir ca să se uite la *Grottenolm* – salamandre oarbe și translucide, din sudul imperiului, cărora le puteai vedea sângele trecând prin vene.

În cele din urmă, mama a acceptat că s-ar putea că ceva să nu fie în regulă și i-a angajat de la München un specialist faimos, autor al unei cărți despre tulburările de vorbire și inventator al unui dispozitiv metalic, pe care îl botezase *Zungenapparat*¹ și care separa mișcările

¹ Zunge, în lb. germ. – „limbă“ (n. tr.).

Doctorul a sosit într-o dimineată caldă de vară, rozându-și o pieliță de la unghie. Apoi a început să fredoneze și să-l consulte, palpându-i gâtul și uitându-i-se în urechi. A făcut niște măsurători, i-a examinat gingeile cu degete urât mirosoitoare. Mama lui Lucius s-a plăcuit și a ieșit din încăpere. Într-un final, faimosul doctor i-a pus aparatul și i-a cerut să cânte „Drumețul fericit“.

Lucius a încercat. Clama îl ciupea de buze. Zimții aparatului îl tăiau la limbă. Scuipa sânge.

– Mai tare! i-a strigat doctorul. Funcționează!

Când mama s-a întors, și-a găsit fiul făcând spume roșii la gură și lătrând ca un câine. Lucius s-a uitat când la unul, când la celălalt – Mamă – Doctor – Mamă – Doctor –, iar mama lui părea că se face tot mai mare și tot mai roșie; iar doctorul, tot mai mic și mai palid. *Habar n-ai în ce necaz ai intrat*, i-a spus băiatul în gând. Și a început să chicotească – treabă destul de dificilă, dacă ai un *Zungenapparat* montat în gură. Doctorul și-a strâns urgent uneltele și a fugit din casa lor.

Al doilea doctor a încercat să-l hypnotizeze, nu a reușit și i-a prescris ulei de hering cu care să-și lubrifieze mucoasa bucală. Al treilea i-a strâns testiculele în mâna și a declarat că sunt dezvoltate corespunzător pentru vîrstă lui. Dar, atunci când i-a arătat ilustrațiile cu trupuri de femei în diverse poziții din revista *Adevăratale secrete ale călugărițelor* și nu a observat nicio reacție, și-a scos carnețelul și a notat în el „insuficiență glandulară“. După care a șoptit ceva la urechea mamei.

O săptămână mai târziu ea i-a cerut tatălui să-l ducă la un anumit stabiliment, specializat în dezvirginări și cu certificat medical care să indice lipsa bolilor venețice. Lucius a fost închis într-un apartament somptuos,

Respect pentru oameni și cățări
mobilat în stil Ludwig al II-lea, cu o fată din zona rurală a Croației, costumată ca o cântăreață de operă bufă. Deoarece era din sud, Lucius a întrebat-o dacă a auzit de *Grottenolm*. Fata i-a răspuns că da; și o rază de lumină i-a licărit în privirea speriată. Odată tatăl ei prinsese mai multe salamandre din acestea ca să le vândă acvariilor din imperiu. Lucius și fata s-au minunat de coincidența din viețile lor și el i-a mărturisit că, fix în săptămâna aceea, preferata lui de la grădina zoologică depusese ouă, din care, foarte curând, aveau să iasă mormoloci.

După ce a ieșit din apartament, tatăl lui l-a întrebat:

- Ai făcut-o?

Și Lucius i-a răspuns:

- Da, tată.

Iar tatăl a spus:

- Nu te cred. Ce anume ai făcut?

Și Lucius a zis:

- Am făcut ce trebuia să fac.

Și tatăl:

- Adică ce?

Și Lucius:

- Ce am învățat.

Și tatăl:

- Și ce anume ai învățat, băiețe?

Și Lucius, amintindu-și ce citise într-un roman de-al surorii lui, a răspuns:

- Să fiu pătimăș.

- Bravo, fiule! a zis tatăl lui.

Îndura în tăcere seratele părinților, până i se permitea să plece din salon. Ar fi preferat să nu apară deloc pe acolo, dar mama zicea că oaspeții ar fi asemuit-o cu Walentyna Rozorovska, doamna aceea care-și ascunsese într-o ladă fiica infirmă. Așa că Lucius era nevoit să meargă în urma ei când își saluta invitații. Mama era extrem de

mândră de talia ei subțire și, uneori, Lucius își spunea că îl ține pe lângă ea pentru că nimic nu-i făcea mai multă plăcere decât să le audă pe celealte doamne spunând:

- Vai, Agnieszka, după șase copii - o siluetă atât de suplă! Cum reușești?

Cu corsetul! voia să strige Lucius. Asemenea conversații îl oripilau de-a dreptul. I se păreau vulgare comentariile despre nașterea lui, având sentimentul că acele femei laudă organele genitale ale mamei sale. Și se simțea ușurat atunci când ea oculea subiectul și începea să vorbească despre muzică și arhitectură, interesându-se în mod deosebit de viața soților de industriași, întrebându-le pe unde mai călătoriseră bărbații lor. Abia după ce a mai crescut, Lucius a înțeles câtă strategie și, în fond, câtă cruzime se ascundea în aceste întrebări.

Regele este mereu la vânătoare, iar regina este mereu însărcinată – aceasta era gluma făcută pe seama familiei lui, parafrâzând vorbele lui Goethe, din *Faust*. În multe privințe, regina asta le face pe amândouă, își spunea el. Tatăl său, maior într-un batalion de lăncieri, bărbat cu o pasiune nestăvilită pentru dulciuri, fusese împușcat în sold de italieni în Bătălia de la Custoza¹ și apoi intenționase să-și petreacă restul vieții lenevind în garnizoana lui din Cracovia, unde să bea șliboviță și să exerseze arta de a proiecta umbre pe peretei cu mâinile ca să-și distreze copiii. În primii zece ani de căsnicie și temându-se că nu cumva să-i fie tulburată această perioadă fericită, eroul de război a reușit să ascundă de mama lui Lucius existența zăcămintelor neexploata ale familiei. Fier? Acolo? Doar căcăreze de lilienci. Cupru? Of, scumpa mea, ăsta nu-i decât un zvon fals. Cum, ți-au spus că ar fi zinc?

¹ Bătălie din timpul celui de-al Treilea Război Italian de Independență, 1866 (n. tr.).